

Miilu 30.10.1974

Kainuunmäki - tyypillinen savolaiskylä

Sonkajärven pitäjän luoteisosassa sijaitseva Kainuunmäki on tyypillinen savolainen mäkikylä. Asukkaat saavat toimeentulonsa pääasiassa karjanhoidosta. Tilat ovat etupäässä melko pieniä pinta-alaltaan. Viljanviljelyllä on vähäisempi merkitys kuin karjanhoidolla. Kylän tarjoamia palveluja ovat kauppa, posti, kirjastoauto joka toinen viikko, Koljonvirran ja Suutarisen myymäläautot. Rautatie ja pysäkkikin on, mutta junalla pääsee vain kerran päivässä Iisalmeen, ei takaisin. Kesällä kun kouluauto ei kulje, Kainuunmäestä tai Kainuunmäkeen pääsee vain taksilla tai omalla kulkuneuvolla. Kainuunmäkeläiset ovat palvelutason vaatimattomuudesta huolimatta kyläänsä tyytyväisiä. Vieraskin huomaa, että kylässä asuu valistuneita maanviljelijöitä, tilat ovat hyvin hoidettuja ja maisemiakin kelpaa katsella.

Rutakolta Kainuunmäkeen

Kainuunmäen keskustassa kaupan vieressä on Marja-Leena ja Emil Asikaisen talo. Isäntä on 75-vuotias ja emäntä 73-vuotias. Eläkepäiviä vietetään. Asikaiset muuttivat Kainuunmäkeen v. 1965 Sukevalta, jonne he puolestaan viisitoista vuotta aikaisemmin olivat tulleet Rutakolta. Rutakolla he aikoinaan hoitivat 13 vuotta puhelinkeskusta. Nyt he olisivat valmiit palaamaan Rutakolle, jossa vanhuksille on tarjolla vähän enemmän palveluja ja osallistumismahdollisuuksia. "Ei Kainuunmäessä sinänsä mitään vikaa ole. Ja samahan se missä asuu, kun omaa leipäänsä syö. Muuttaisimme kuitenkin Rutakolle, josta olemme tulleetkin, jos joku ostaisi tämän talon ja tontin. "Täälläkin on toki palveluja. On kauppa ja posti. Kirjastoauto käy joka toinen viikko, vaikka ei se meitä auta, kun on tuo näkö jo huonontunut. Junalla täältä pääsee kerran päivässä Iisalmeen, mutta takaisinpäin ei juna kulje. Talvella kulkee linja-auto - koululaisauto, mutta kesällä on vain taksi käytettävissä. Koulu meiltä lopetettiin tänä syksynä."

Kyläkauppa toimii yhä

Kainuunmäessä oli vielä muutama vuosi sitten kaksikin kauppaa. Nyt on jäljellä vain Ylä-Savon myymälä Kopen kaupan lopetettua toimintansa. Tämän myymälän lisäksi tarjoavat kaupan palveluja Suutarisen ja Koljonvirran myymäläautot. Ylä-Savon myymälän myyjättärinä toimivat Maija Vidgren ja Riitta Lappalainen kertoivat, että kauppa on näissä tiloissa toiminut kymmenkunta vuotta, mutta kylässä on toki ollut Ylä-Savon liike aikaisemminkin. Kyläkauppa ei voi erikoistua vain joihinkin tavaralajikkeisiin, niinkuin suurempien keskusten kauppaliikkeet. Täällä on myytävänä miltei kaikkea vaatetavarasta makkaralennkkeihin. Kyläkauppa ei asiakkaan kannalta ole hassumpi paikka - kyllä se monessa mielessä kaupunkien "marketit" voittaa. On sitä henkeä, jota suuret liikkeet eivät tavoita.

Vihtori Kuusela - Kainuunmäen kyläseppä

Kainuunmäen kylän varttuneempaa väkeä on kyläseppä Vihtori Kuusela, monet viikatteet takonut tarinaniskijä. Vihtori Kuusela on ollut sepäntaidoistaan tunnettu kautta Ylä-Savon. Viikatteita tuotiin taottavaksi Iirannalta, Iisalimesta, Sukevalta ja muualta niin ettei "omia hommiakaan aena ehtinnä tekemään", kuten Vihtori tuumaa. "Ennen sitä tehtiin isommissa huushollissa hommat viikatteella. Parraastaan ol talossaan jopa 25 viikatetta. Aekoenaan kävin Jyrkällä sepihtemässä, kun massuunia pantiin kääntiin. Laetettiin turpiiniin murskaajat ja pumput", kertoi Miilulle Vihtori Kuusela. "Sittä olin Ranisen laevassa parisen kessee hommissa. Käätiin silloin Pietarissa asti perät heittäessä. Ohhan sitä joskus tullu hevosijjaa kengitetyks, vuan pääasiassa muuta muatallouskonetta oon korjaellu. Puolkymmentä vuotta jällellepäen lopettelini, vuan ohhan sitä jottae tullu vielä värkätyks. Joolunpinnassa pit rekiä raavottoo, monet oon raatoehin laettanna reet. Monesti on suanna sivusta työmiestä ottoo töehin, ku ite on pitännä pajassa olla. Mon onni sanonna, että määhän ja taohan poes, minä mään eestäs pellolle. Ee taho aeka kulua, jos ee jottae tekis. Raatakankia oon silloin tällön

terottanna. Oeshan sitä vielä viikatteita taottavaks, ku vuan näkis. Siksii oon tervennä suanna olla, vaekk on 85. vuos mänössä. Vuan jos yks kohta on kyvykäs, nii toesta kohtoo kurittaa", tuumailee seppä Vihtori Kuusela hersyvällä savonmurteellaan.

Kainuunmäen martat kehittävät itseään

Kainuunmäen martat on varsin vilkkaasti toimiva, paljon aikaan saava yhdistys. Se kokoaa piiriinsä lähes kaikki kylän emännät - nykyään myös tyttäret. Eikä marvailloissa tyydytä pelkkään kahvinjuontiin ja seurusteluun. Kainuunmäen martat opiskelevat - muun muassa. Opettaja-emäntä Tyyne Savolainen on toiminut Kainuunmäen Marttojen puheenjohtajana yhdistyksen perustamisesta eli vuodesta 1962 saakka. Ja toimintaa on ollut. "Uutena toimintamuotona marvailloissa on nykyään opintokerhotoiminta. Opiskelimme jo menneen toimintakauden teemaan "Koti ja ympäristö" liittyviä aiheita. Sama teema jatkuu tänäkin syksynä. "Nuorille tytöillekin on keksittävä ohjelmää. Heille annetaan siksi aikaa, kun vanhemmat opiskelevat, jokin kotitaloustehtävä, vaikkapa punajuurisalaatin teko. Yhdessä äidit ja tyttäret sitten arvioivat salaatin onnistumisen. Marttoihin kuuluu melkein jokainen Kainuunmäen emäntä. Tällä hetkellä on jäseniä 34. Kokouksissa on läsnä keskimäärin 16 jäsentä. Martat kokoontuvat kaksi kertaa kuussa jäsenten kotona. Kesäisin martat retkeilevät. Viime kesänä käytiin esim. Helsingissä marttojen 75-vuotisjuhliissa. Kainuunmäen marvailloilla on myös yhteistoimintaa Poromäen Marttojen kanssa. Kesällä oli täällä muun muassa lettuiltä, jossa Poromäen Martat vierailivat. Marttatoiminnan ansioksi lienee paljolti luettavissa kylän emäntien hyvä yhteishenki. Minkäänlaista kitkaa ei koskaan ole esiintynyt. Naapurien välit ovat erittäin hyvät."

Kainuunmäestä siitoskarjaa Neuvostoliittoon

Erkki Vidgrenin taloa sopii näyttää vieraillekin. Näin asuu kainuunmäkeläinen maanviljelijä. Talo kuin linna ja maisema kuin postikortista. Erkki Vidgren on toimelias ja aikaansaava viljelijä, niin kuin talosta ensi silmäyksellä saattaa päätelläkin. Hän on myös Kainuunmäen Maamiesseuran puheenjohtaja. "Maamiesseura toimii perinteiseen tapaan järjestäen kokouksia ja tupailtoja. Maatalousvälineitä vuokrataan jäsenille. Talven aikana on tapana järjestää myös jotkin kurssit. Viime talvena oli karjanhoitokurssi, edellisenä nurmiviljelykurssi. Lisäksi on tehty retkiä, mm. viime kesänä käytiin joukolla Kuopion maatalousnäyttelyssä yhdessä Pajusenmäen Maamiesseuran kanssa. Maamiesseuran tarmokkaana sihteerinä toimii Marttojen puheenjohtaja, opettaja Tyyne Savolainen. Jäseniä on Maamiesseurassa yli 50. "Kainuunmäki on tyypillistä karjanhoitoaluetta. Pidetään lypsykarjaa ja siinä sivussa vähän lihakarjaakin, mulleja. Viljanviljely on täällä melko pientä. Karjanhoito on tuorehuvailtaista. Suurin osa tiloista on mukana karjantarkkailussa. "Kainuunmäen karjojen korkeata tasoa kuvaa se, että täältä on kelpuutettu siitoseläimiä vietäväksi Neuvostoliittoon. Tällä viikolla lähtee yksi erä, tästäkin talosta yksi hieho. Neuvostoliittolaiset asiantuntijat ovat valinnassaan hyvin tarkkoja. Eläinten tulee olla täysin virheetömiä, ei syyllääkään silmänurkassa hyväksytä ventialäimissä. Koko Ylä-Savon alueelta on valittu suuresta tarjolla olevasta määrästä vain 15 eläintä."